

Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i patientsäkerhetslagen och patientdatalagen.

De lagändringar som utskottet tillstyrker innebär i huvudsak att legitimation införs för kuratorer inom hälso- och sjukvården och att yrkestiteln ska vara hälso- och sjukvårdskurator. En hälso- och sjukvårdskuratorsexamen kommer som huvudregel att krävas för att få legitimationen. Under en övergångsperiod kommer även yrkesverksamma kuratorer att kunna få legitimation om de har avlagt en socionomexamen eller någon annan likvärdig examen samt har varit verksamma i yrket i minst fem år, alternativt i två år och har en relevant vidareutbildning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:138 Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	5
Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer.....	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i patientdatalagen (2008:355),
 2. lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:138 punkterna 1 och 2.

Stockholm den 15 maj 2018

På socialutskottets vägnar

Emma Henriksson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Henriksson (KD), Anna-Lena Sörenson (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Lennart Axelsson (S), Katarina Brännström (M), Per Ramhorn (SD), Amir Adan (M), Mikael Dahlgvist (S), Anders W Jonsson (C), Jan Lindholm (MP), Kristina Nilsson (S), Barbro Westerholm (L), Karin Rågsjö (V), Hans Hoff (S), Yasmine Larsson (S), Ann-Britt Åsebol (M) och Christina Östberg (SD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2017/18:138 Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer. Det har inte kommit in några följdmotioner i ärendet.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslagen i bilaga 2.

Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

I avsnitt 3 i propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om proposition.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att legitimation ska införas för kuratorer inom hälso- och sjukvården och att yrkestiteln ska vara hälso- och sjukvårdskurator.

Syftet med förslaget är främst enligt regeringen att öka patientsäkerheten, dels genom att det ställs krav på lämplighet och kompetens för att få legitimation, dels genom att legitimationen kan återkallas om hälso- och sjukvårdskuratoren exempelvis skulle vara grovt oskicklig eller uppenbart olämplig att utöva yrket.

Grunden för legitimation ska som huvudregel vara en hälso- och sjukvårdskuratorsexamen. Även yrkesverksamma kuratorer föreslås under en övergångsperiod kunna få legitimation om de har avlagt en socionomexamen eller någon annan likvärdig examen samt har varit verksamma i yrket i minst fem år, alternativt i två år och har en relevant vidareutbildning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Utskottets överväganden

Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag som innebär att legitimation införs för kuratorer inom hälso- och sjukvården och att yrkestiteln ska vara hälso- och sjukvårdskurator.

Gällande rätt

Generella bestämmelser om legitimation och skyddad yrkestitel

I 4 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659), förkortad PSL, anges de 21 yrken som i dag är legitimationsyrken inom hälso- och sjukvården samt vad som krävs för att få legitimation. Närmare bestämmelser om kraven för legitimation finns i 3, 5 och 6 kap. patientsäkerhetsförordningen (2010:1369) och i föreskrifter som har utfärdats av Socialstyrelsen.

I 4 kap. 3 § PSL föreskrivs att endast den som fått legitimation enligt 1 eller 2 § får använda beteckningen legitimerad. Enligt 4 kap. 5 § får endast den som har legitimation för yrket eller genomgår en föreskriven praktisk tjänstgöring använda en yrkestitel som anges i 1 §. Av 4 kap. 6 § framgår att i yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område får den som enligt 5 § saknar behörighet att använda en skyddad yrkestitel inte heller använda en titel som kan förväxlas med en sådan titel.

För fem av legitimationsyrkena på hälso- och sjukvårdsområdet är legitimationen förenad med en ensamrätt till yrket. Behörig att utöva yrke som apotekare, barmorska, läkare, receptarie och tandläkare är enligt 4 kap. 4 § endast den som har legitimation för yrket eller som särskilt förordnats att utöva det.

Bestämmelser om tillsyn m.m.

Redogörelser för gällande rätt när det gäller tillsyn, skyldigheten att föra patientjournal, avgifter för att ansöka om legitimation och direktivet om erkännande av yrkeskvalifikationer finns i avsnitten 5.2–5.5 i propositionen.

Propositionen

Legitimation och skyddad yrkestitel

Legitimationen är enligt regeringen ett uttryck för att en yrkesutövare har godkänts för yrkesverksamhet inom det område som legitimationen avser och att yrkesutövaren står under samhällets tillsyn. Legitimationen är en garanti

för och utgör ett bevis på en yrkesutövares kompetens och lämplighet för sitt yrke.

Enligt de grundläggande principerna för behörighetsreglering inom hälso- och sjukvården ska följande fyra kriterier beaktas vid en bedömning av om en yrkesgrupp ska komma i fråga för legitimation (se avsnitt 5.6 i propositionen):

- patientsäkerhet
- yrkesrollens innehåll
- utbildningen
- internationella förhållanden, bl.a. EU-regler om ömsesidigt erkännande av kompetensbevis för verksamhet inom hälso- och sjukvården.

Vad som krävs för att en yrkesgrupp ska komma i fråga för legitimation ska enligt regeringen avgöras genom en sammanvägning av samtliga omständigheter, och de redovisade kriterierna utgör grunden för bedömningen. Kriteriet patientsäkerhet är dock överordnat övriga kriterier när det gäller bedömningen av om ett yrke ska omfattas av bestämmelserna om legitimation. Regeringen ansluter sig till de nämnda principerna även i detta lagstiftningsärende.

Regeringen konstaterar att kuratorer inom hälso- och sjukvården har en bred yrkesroll med en hög grad av självständighet och ett direkt patientansvar. Som kurator ger man stöd och behandling till både patienter och närstående. Kuratorer kan självständigt skriva remisser, intyg och utlåtanden som t.ex. kan ligga till grund för diagnostik och planering av fortsatt behandling. För att säkerställa att detta genomförs på ett ändamålsenligt och patientsäkert sätt är det enligt regeringen viktigt att yrkesgruppens kompetens kvalitetssäkras genom legitimation.

Den nya yrkesexamen för hälso- och sjukvårdskuratorer, som regeringen föreslår ska införas samtidigt som förslagen i den aktuella propositionen och som enligt Universitetskanslersämbetets förslag ska vara placerad på avancerad nivå, innebär enligt regeringen att utbildningen till hälso- och sjukvårdskurator blir enhetlig och väldefinierad (se avsnitt 4.3 i propositionen). Patienterna ska i största möjliga utsträckning kunna vara säkra på att kuratorer inom hälso- och sjukvården har en utbildning av hög kvalitet och i övrigt är lämpliga att utöva yrket.

Att införa legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer skulle enligt regeringen innebära att personens kompetens och lämplighet prövas redan vid ansökan om legitimation. Prövotid eller återkallelse av legitimationen kan bli aktuellt, bl.a. om hälso- och sjukvårdskuratoren skulle vara oskicklig eller olämplig att utöva yrket. Legitimationskravet skulle också innebära att hälso- och sjukvårdskuratorerna finns med i Socialstyrelsens register över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, vilket enligt regeringen bl.a. underlättar tillsynen.

Regeringen konstaterar att kuratorer inom privat hälso- och sjukvård i nuläget inte omfattas av skyldigheten att föra journal, vilket kan innebära risker för patientsäkerheten. Om hälso- och sjukvårdskurator blir ett

legitimationsyrke kommer även kuratorer i privat verksamhet att omfattas av reglerna om skyldighet att föra journal, vilket medför att den vård som patienter får av yrkesgruppen bli mer patientsäker och av högre kvalitet, oavsett i vilken verksamhetsform den bedrivs.

Efter en sammanvägning av samtliga omständigheter, med de ovan nämnda kriterierna som grund, ställer sig regeringen bakom bedömningen i departementspromemorian Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer (Ds 2017:39) att det finns starka skäl att införa bestämmelser om legitimation för kuratorer inom hälso- och sjukvården i syfte att stärka patientsäkerheten. Regeringen föreslår att yrkestiteln ska vara hälso- och sjukvårdskurator.

Förslaget om legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer innebär att bestämmelserna i 4 kap. 3, 5 och 6 §§ patientsäkerhetslagen om skyddad yrkesbeteckning och skyddad yrkestitel blir tillämpliga även på denna yrkesgrupp.

Som huvudregel är en legitimation på hälso- och sjukvårdsområdet inte knuten till en ensamrätt att utöva yrket. Regeringen anser att detsamma bör gälla för hälso- och sjukvårdskuratorerna. Såvitt regeringen känner till är avsikten inte heller att reservera några särskilda arbetsuppgifter för hälso- och sjukvårdskuratorerna. Det är således möjligt att arbeta inom yrket utan att ha legitimation, och det blir upp till arbetsgivaren att avgöra om den enskilde har tillräcklig kompetens.

Skyldighet att föra patientjournal

Regeringen föreslår att den som utför samma slags arbetsuppgifter inom den allmänna hälso- och sjukvården som en hälso- och sjukvårdskurator utan att ha legitimation för yrket även fortsättningsvis ska vara skyldig att föra patientjournal.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Förutom hälso- och sjukvårdskuratorexamen ska även socionomexamen eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan tillsammans med yrkeserfarenhet och i vissa fall vidareutbildning kunna ligga till grund för legitimation, under förutsättning att ansökan om legitimation görs före den 1 juli 2024.

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen beslutade den 3 juni 2015 att ge regeringen till känna att regeringen skulle avisera ett förslag om att införa legitimation för kuratorer inom hälso- och sjukvården (bet. 2014/15:SoU17, rskr. 2014/15:215). Med anledning av tillkännagivandet utarbetades departementspromemorian Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer (Ds 2017:39) inom Regeringskansliet.

Propositionen

Genom de förslag som lämnas i den aktuella propositionen anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Regeringens skrivelse 2017/18:75

I regeringens skrivelse 2017/18:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 behandlas den riksdagsskrivelse som gäller det aktuella tillkännagivandet (s. 96 f.). Av skrivelsen framgår att regeringen planerat att lämna den aktuella propositionen.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet finner att regeringens förslag till lagändringar är ändamålsenligt utformade och att de bör antas.

Slutligen konstaterar utskottet att regeringen i propositionen behandlar ett tillkännagivande som handlar om att införa legitimation för kuratorer inom hälso- och sjukvården. Utskottet delar regeringens bedömning att tillkännagivandet får anses slutbehandlat.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:138 Legitimation för hälso- och sjukvårdskuratorer:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i patientdatalagen (2008:355).
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i patientdatalagen (2008:355)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 3 § patientdatalagen (2008:355) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

3 §¹

Skyldig att föra en patientjournal är

1. den som enligt 4 kap. patient-säkerhetslagen (2010:659) har legitimation eller särskilt förordnande att utöva visst yrke,

2. den som, utan att ha legitimation för yrket, utför arbetsuppgifter som annars bara ska utföras av logoped, psykolog eller psykoterapeut inom den allmänna hälso- och sjukvården eller utför sådana arbetsuppgifter inom den enskilda hälso- och sjukvården som biträde åt legitimerad yrkesutövare, och

3. den som är verksam som kurator i den allmänna hälso- och sjukvården.

1. den som enligt 4 kap. patient-säkerhetslagen (2010:659) har legitimation eller särskilt förordnande att utöva ett visst yrke,

3. den som, utan att ha legitimation för yrket, utför samma slags arbetsuppgifter inom den allmänna hälso- och sjukvården som en hälso- och sjukvårdskurator.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.

¹ Senaste lydelse 2010:677.

2 Förslag till lag om ändring i patientsäkerhetslagen (2010:659)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 1 § patientsäkerhetslagen (2010:659) ska ha följande lydelse.

4 kap. 1 §¹

Nuvarande lydelse

Den som i enlighet med vad som anges i nedanstående tabell har avlagt högskoleexamen eller har gått igenom utbildning och som, i förekommande fall, fullgjort praktisk tjänstgöring ska efter ansökan få legitimation för yrket.

Legitimation får inte meddelas om förhållandena är sådana att legitimationen skulle ha återkallats enligt bestämmelserna i 8 kap. om sökanden hade varit legitimerad.

En legitimerad psykoterapeut ska i samband med sin yrkesutövning ange sin grundutbildning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i de fall som anges i tabellen meddela föreskrifter om vilken utbildning och praktisk tjänstgöring som krävs för att få legitimation.

Yrke/Yrkestitel	Utbildning	Praktisk tjänstgöring
1. apotekare	apotekarexamen	
2. arbetsterapeut	arbetsterapeutexamen	
3. audionom	audionomexamen	
4. barnmorska	barnmorskeexamen	
5. biomedicinsk analytiker	biomedicinsk analytikerexamen	
6. dietist	dietistexamen	
7. fysioterapeut	fysioterapeutexamen	
8. kiropraktor	enligt föreskrifter	enligt föreskrifter
9. logoped	logopedexamen	
10. läkare	läkarexamen	enligt föreskrifter
11. naprapat	enligt föreskrifter	enligt föreskrifter
12. optiker	optikerexamen	
13. ortopedingenjör	ortopedingenjörs-examen	
14. psykolog	psykologexamen	enligt föreskrifter
15. psykoterapeut	psykoterapeutexamen	
16. receptarie	receptarieexamen	
17. röntgensjuksköterska	röntgensjuksköterske-examen	
18. sjukhusfysiker	sjukhusfysikerexamen	

¹ Senaste lydelse 2013:1149.

19. sjuksköterska	sjuksköterskeexamen
20. tandhygienist	tandhygienistexamen
21. tandläkare	tandläkarexamen

Regeringen får meddela föreskrifter om att även andra utbildningar än dem som anges i tabellen ska ge rätt till legitimation.

Föreslagen lydelse

Den som i enlighet med vad som anges i nedanstående tabell har avlagt högskoleexamen eller har gått igenom utbildning och som, i förekommande fall, fullgjort praktisk tjänstgöring ska efter ansökan få legitimation för yrket.

Legitimation får inte meddelas om förhållandena är sådana att legitimationen skulle ha återkallats enligt bestämmelserna i 8 kap. om sökanden hade varit legitimerad.

En legitimerad psykoterapeut ska i samband med sin yrkesutövning ange sin grundutbildning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i de fall som anges i tabellen meddela föreskrifter om vilken utbildning och praktisk tjänstgöring som krävs för att få legitimation.

Yrke/Yrkestitel	Utbildning	Praktisk tjänstgöring
1. apotekare	apotekarexamen	
2. arbetsterapeut	arbetsterapeutexamen	
3. audionom	audionomexamen	
4. barnmorska	barnmorskeexamen	
5. biomedicinsk analytiker	biomedicinsk analytikerexamen	
6. dietist	dietistexamen	
7. fysioterapeut	fysioterapeutexamen	
8. hälso- och sjukvårdskurator	hälso- och sjukvårdskuratorsexamen	
9. kiropraktor	enligt föreskrifter	enligt föreskrifter
10. logoped	logopedexamen	
11. läkare	läkarexamen	enligt föreskrifter
12. naprapat	enligt föreskrifter	enligt föreskrifter
13. optiker	optikerexamen	
14. ortopedingenjör	ortopedingenjörsexamen	
15. psykolog	psykologexamen	enligt föreskrifter
16. psykoterapeut	psykoterapeutexamen	
17. receptarie	receptarieexamen	
18. röntgensjuksköterska	röntgensjuksköterskeexamen	
19. sjukhusfysiker	sjukhusfysikerexamen	
20. sjuksköterska	sjuksköterskeexamen	
21. tandhygienist	tandhygienistexamen	
22. tandläkare	tandläkarexamen	

Regeringen får meddela föreskrifter om att även andra utbildningar än dem som anges i tabellen ska ge rätt till legitimation.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2019.
2. Vid ansökan om legitimation som hälso- och sjukvårdskurator, som har kommit in till Socialstyrelsen före den 1 juli 2024, ska följande anses likvärdigt med en hälso- och sjukvårdskuratorexamen.
Socionomexamen eller annan relevant examen på minst grundnivå i högskolan, tillsammans med
 - a) verksamhet som kurator inom hälso- och sjukvården i minst fem år, eller
 - b) verksamhet som kurator inom hälso- och sjukvården i minst två år och relevant vidareutbildning.